

NATIONALPARK
KONGERNES NORDSJÆLLAND

MALERNES NORDSJÆLLAND

GÅ I KUNSTNERNES FODSPOR I NATIONALPARK KONGERNES NORDSJÆLLAND

MALERNES NORDSJÆLLAND

Gå i kunstneres fodspor i Nationalpark Kongernes Nordsjælland

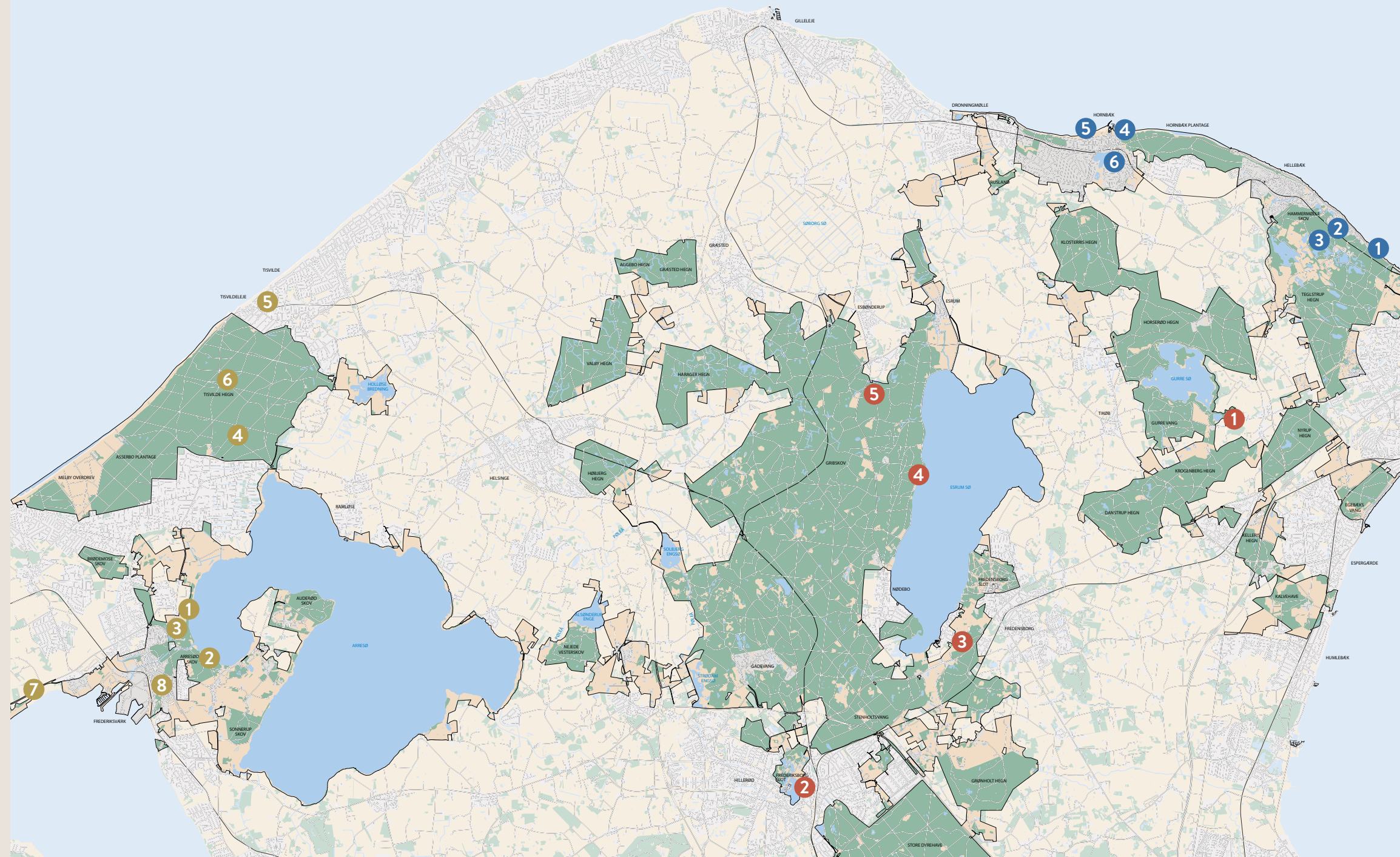
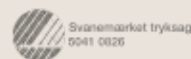
Forfatter: Ida Lehrmann Madsen
Udgivelsesår: 2023
ISBN: 978-87-94316-13-2

Forsidefoto: Dankvart Dreyer: *Parti ved Hammermøllen i Nordsjælland*, 1843, olie på lærred (udsnit), SMK
Fotos: SMK: open.smk.dk, public domain/VISDA. Fuglsang Kunstmuseum: Ole Akhøj. Ordrupgaard: Anders Sune Berg. Randers Kunstmuseum: Niels Erik Høybye. Davids Samling: Pernille Klemp

Layout: Conception.dk v. Mads Kjellerup
Tryk: Nofoprint

Publikationen er publiceret på
www.nationalparkkongernsnordsjaelland.dk
Udarbejdet for Nationalpark Kongernes Nordsjælland.
Gengivelse er tilladt med tydelig kildeangivelse

Bedes citeret: Lehrmann Madsen, Ida (2023),
Malernes Nordsjælland. Nationalpark Kongernes Nordsjælland

Naturen i Nationalpark Kongernes Nordsjælland har været et populært mål for en lang række danske billedkunstnere. I dette hæfte vil vi gå i fodsporene på nogle af de kendte danske malere og gennem deres øjne opleve det nordsjællandske landskab.

Historien om malernes Nordsjælland hænger især sammen med nationalromantikken og den danske guldalder i første halvdel af 1800-tallet. Det var gået dårligt for Danmark i Englandskrigen, og på baggrund af det fulgte en lang række år, hvor den generelle stemning i kunst- og kulturlivet var, at man skulle se indad og hylde det særligt danske. Samtidig blev den centrale kunstner C.W. Eckersberg professor på Kunstakademiet i København og opfordrede eleverne til at tage ud og nærstudere det danske landskab. Det handlede om at male og hylde Gud, konge og fædreland, og Nordsjælland blev hurtigt det foretrukne rejsemål. Ikke kun fordi det lå i en overskuelig rejseafstand fra København og kunstakademiet, men også fordi naturen var interessant. Landskabet så dengang meget anderledes ud, end det gør i dag. Cirka halvdelen af Sjælland lå uopdyrket hen, mange skove og plantager blev først plantet op gennem 1800-tallet, og de byer, vi kender i dag, var langt mindre bebyggede.

Det, som malerne fandt i Nordsjælland, var: slotte, historiske ruiner, små landsbyer, åben hede, vindblæste træer, store skove, søer og lange, brede strande med udsigt til hav og fjord.

De tog ud i landskabet af egen lyst og havde ikke nødvendigvis en forudbestilt opgave, de skulle løse. Op gennem 1800-tallet var det overvejende sommerudflugter, der fik malerne til områderne omkring Arresø, Gribskov og Helsingør. Men fra 1870'erne begyndte der at opstå egentlige kunstnerkolonier flere steder. Fra 1873 og cirka tyve år frem kan man tale om Danmarks måske første kunstnerkoloni i Hornbæk. Flere af de malere, vi i dag bedst kender som Skagensmalerne, kom til byen i denne periode. Det var bl.a. Viggo Johansen, Holger Drachmann, Carl Locher og ikke mindst P.S. Krøyer, der i længere perioder slog sig ned på den lokale kro, hos lokale fiskere eller i egne boliger. De blev især betaget af udsigten til Kullen på den anden side af Sundet, plantagen og skovene heromkring. De var begejstrede for den natur, de mødte, som for dem fremstod som særlig uspoleret og oprindelig, og endnu uden andre turister og badegæster. De samme tendenser skete omkring Hellebæk og Ålsgårde.

I et andet hjørne af Nationalparken, omkring Tisvilde, opstod der en kunstnerkoloni fra 1880'erne og fremefter. Her var det Tisvilde Hegn og de store udsigter over havet og landskabet, som trak. Men også land-

J. Th. Lundbye: *Udsigt mod Kullen fra stranden ved Hellebæk*, pen, blæk og vandfarve. Statens Museum for Kunst.

skaberne omkring Frederiksværk og Roskilde Fjord, hvor lyset er særligt kraftigt, tiltrak kunstnere som bl.a. L.A. Ring.

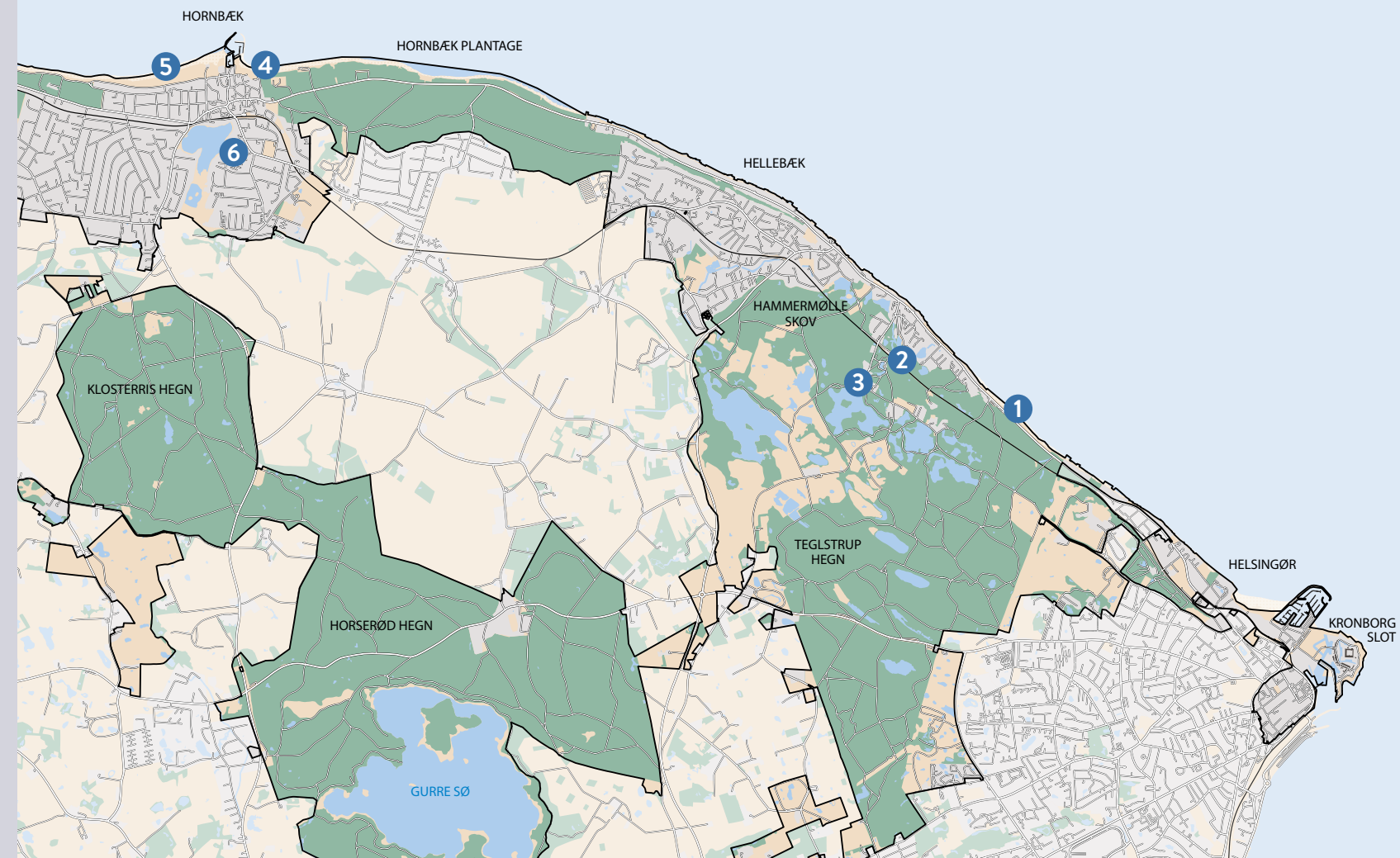
Hæftet vil give et indblik i, hvordan man gennem billedkunsten kan genopdage og opleve Nationalparkens natur, landskab og kulturarv med nye øjne. Nogle af malernes motiverne kan man tydeligt genkende den dag i dag. Andre er helt forandrede. Værkerne i denne folder er placeret så godt som muligt på de viste kort. Men ikke alle kunstnere har været tydelige med de stedspecifikke angivelser, så enkelte af motiverne skal mere ses som en øjebliksskildring af en stemning

eller en scene, som man stadig kan fornemme i dag. Gennemgangen er ikke kronologisk, men inddelt i afgrænsede kort, så man kan vælge at følge 3 forskellige ruter.

Størstedelen af værkerne gengivet i dette hæfte hænger rundt omkring på landets museer og kan opleves der. Ønsket med dette hæfte er at forbinde billedkunstens landskaber med Nationalparkens landskaber, der hvor de er blevet til – i en anden tid, men i den samme natur.

God læselyst og god fornøjelse i kunstens fodspor!

Blå rute:
LANGS KYSTEN
fra Helsingør, Hellebæk og videre til Hornbæk

1 J.TH. LUNDBYE: *Udsigt mod Kronborg fra kysten nord for Helsingør, 1848, pen, blæk og vandfarve.*
Statens Museum for Kunst

J.Th. Lundbye viede sit liv til at male og skildre den danske natur, lige fra planter i grøftekanten til dyr på marken og storslåede landskaber.

Der findes en lang række meget fine og detaljerede akvareller og tegninger fra Lundbyes ophold på gården Godthåb tæt ved Julebæk, samme år som hans alt for tidlige død i 1848. På fineste vis har han skildret stranden med nøgne træer, hvor Kronborg toner frem i blålig silhuet i horisonten. Stiller man sig på stranden og kigger i den retning i dag, er det fuldstændigt som at træde ind i Lundbyes akvarel.

I andre små studier er han rykket længere ind i plantagen og har malet fra det højt beliggende punkt Odinshøj. Om området her skriver Lundbye: ”... *som af alle vores Kyster, jeg kjender, bestandig har forekommet mig som noget af det Deiligste, vi have. Stykket mellem Odinshøj og Hornbæk, hvor Forstranden breder sig ud til en stor Lyngslette med løse Grupper af Birk og Naaletræer og Enebærkrat, hvorigjennem man bestandigt i Mellemrummene har det dejlige Kullen...*”

Hornbæk plantage blev skabt som værn mod sandflugten i 1739 og cirka halvtreds år frem, og det er denne plantage med unge grantræer, vindblæste birketræer og udsigten til Kullen, som Lundby har fundet stor inspiration i. (Se illustration s. 5)

2 Dankvart Dreyer:
Parti ved Hammermøllen i Nordsjælland,
1843, olie på lærred. Statens Museum for Kunst

Landskabet ved Hammermølle Skov har fra slutningen af 1700-tallet været særlig kendt for at være både romantisk, smukt og fortryllende; tæt løvskov med gamle træer, åbne landskaber, søer og skovstier. Motiver herfra egnen solgte også godt til det bedre borgerskab i København, hvor en ny kundekreds opstod i midten af 1800-tallet. Landskabsmaleren Dankvart Dreyer var primært optaget af fynske og jyske landskaber, men naturen omkring Hammermøllen har også fanget hans interesse. Dreyer har ladet naturen tale for sig selv og har slet ikke været interesseret i det arbejdende miljø omkring Hammermøllen i disse år. Af andre samtidige guldalderkunstnere, som har malet fra området, kan nævnes P.C. Skovgaard, Constantin Hansen og Carl Bloch (se næste stop).

3 CARL BLOCH:

Bondedammen. Hellebæk, 1887, radering. Statens Museum for Kunst

Mange malere har gennem tiden søgt ind i Hammermølle Skov for at male den idylliske løvskov og søerne her. Hellebæk var i mange år et selvforsynende samfund. Først med våbenfabrik og siden klædefabrik, hvilket også medførte, at Hammermøllens arbejdende værksteder og karakteristiske arbejderboliger ofte tiltrak billedkunstnere.

Fra 1880 havde kunstmaleren Carl Bloch sommerbolig i Ellekilde mellem Hornbæk Plantage og Hellebæk. Han er særlig kendt for religiøse og historiske motiver og folkelivsskildringer, men i Ellekilde fandt han stor inspiration langs kysten og i skoven. I dette motiv står vi i en lysning og kigger ud på Bondedammen. Det ligner næsten et fotografi, men det er en radering, en ældre trykkes teknik, som Bloch og flere andre kunstnere genoptog i slutningen af 1800-tallet. Teknikken muliggjorde, at flere af motiverne kunne blive trykt i et større oplag og dermed nå et bredt publikum.

4 P.S. KRØYER:

Vinterdag, Hornbæk, 1891, olie på lærred.

Den Hirschsprungske Samling

Maleriet *Vinterdag, Hornbæk* er malet af P.S. Krøyer i 1891 fra Carl Lochers hvide villa, som ligger for enden af Lochersvej med fantastisk udsigt over havet. Her fik Krøyer og hans hustru Marie, efter en længere udlandsrejse, lov til at bo i starten af 1891. Krøyer kendte til byen fra sine tidligere ophold i midten af 1870'erne sammen med andre kunstnerkollegaer.

På en klar vinterdag har Krøyer malet kirken, byens tage og stejlepladsen, som der er rester tilbage af også den dag i dag. Her hang fiskerne deres fiskegarn til tørre. Udsigten stammer fra villaens vinduer, og det kraftige lys minder om franske impressionisters farvevalg og teknik.

”Vi har haft herlige Solskinsdage, hvor vi helt troede, det var Foraar naar vi spadserede inde i Skoven, hvor Skovbunden jo er helt grøn med opspirende Bregner og andet Grønt, og hvor Træerne, der mest er Fyr og Gran, er grønne nu, som om sommeren (...) -. Hornbæk er et smukt Sted, men om Sommeren er her desværre ikke til at være mere for Badegæster...”
P.S. Krøyer, 1891.

Marie og P.S. Krøyer havde stor glæde ved at gå i plantagen tæt på huset og nød naturen omkring Hornbæk. Området blev også populært for mange andre tilflyttere og turister i slutningen af 1800-tallet, hvilket gjorde at en del kunstnere søgte andre steder hen, bl.a. til Skagen.

5 CARL LOCHER:
Kystlandskab, Hornbæk, u.å. (ca. 1885),
olie på lærred. Statens Museum for Kunst

”Det dejligste ved Hornbæk var, at jeg kunne gå ud i skoven – gå fra billedet, når jeg var løbet ud: trave rundt og drømme time efter time”.

Således beskriver Carl Locher sit liv i Hornbæk. Fra 1881 boede han i en række år i villaen for enden af Lochersvej midt i klitterne (villaen ligger der endnu). Herfra havde han den bedste udsigt over havet, til Kullen, havnen, byen og med plantagen som nabo. Han var marine- og landskabsmaler, og særligt i Hornbæk var han ligesom de franske impressionister glad for at male det samme motiv på forskellige tider af året og døgnet.

Stiller man sig på stranden vest for Hornbæk havn er udsigten meget den samme som på Lochers motiv. Badehuset og badebroen er der dog ikke mere. Men på en blæsende dag, med drivende skyer, skum på bølgerne og blæst i marehalmene i klitterne, er det næsten som på Lochers motiv. Det er malet med hurtige penselstrøg, og han har sandsynligvis stået som en friluftsmaler i klitterne og malet motivet udendørs.

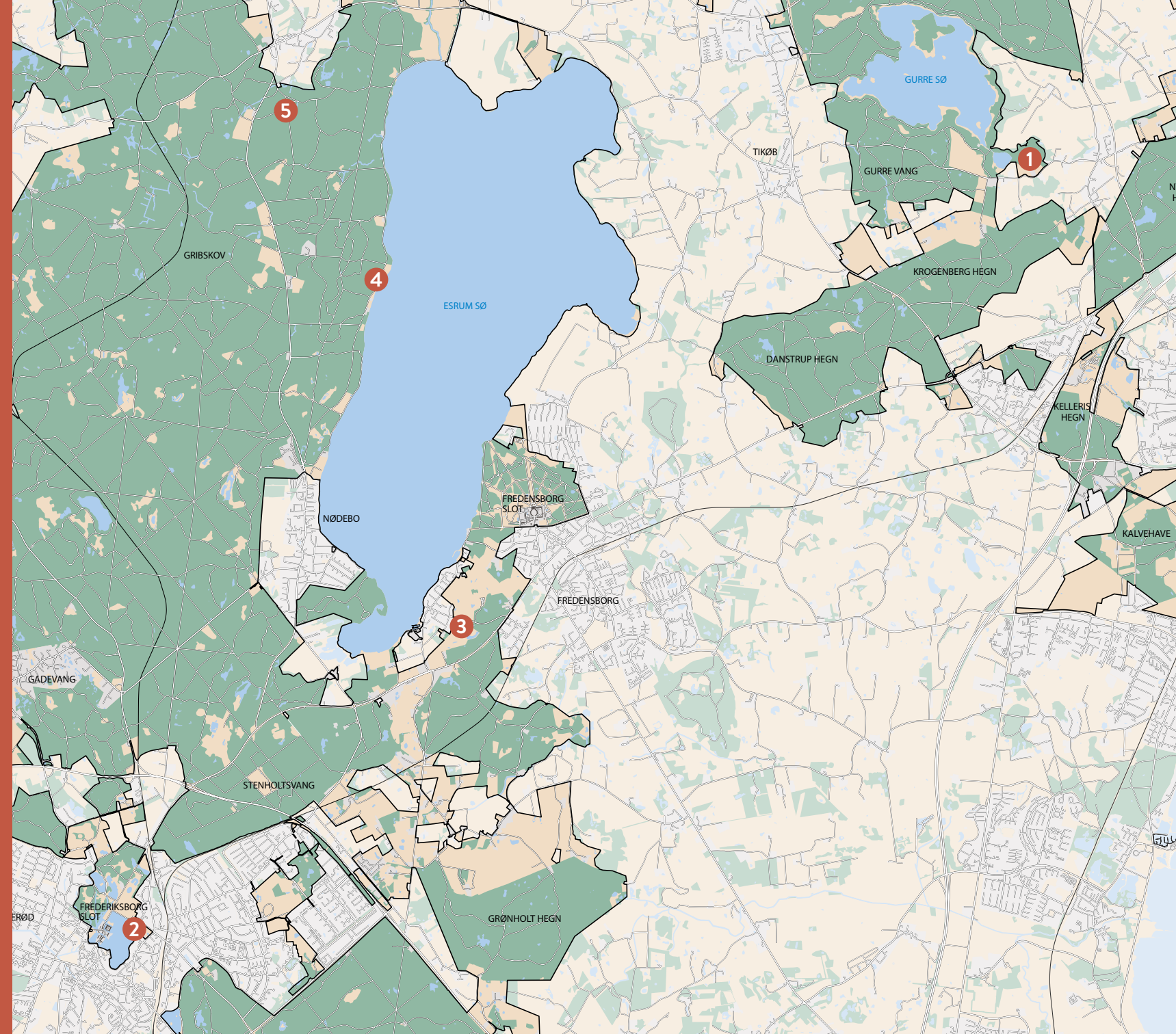
6 L.A. RING:
Udsigt over Hornbæk Sø og Nakkehoved,
1889, olie på lærred. Privateje

Her står vi og kigger ud over Hornbæk Sø fra det sted, hvor Hotel Bretagne ligger i dag. Men udsigten er meget forandret. På Rings maleri kan vi tydeligt se søen, kun få huse ligger langs kysten, og i horisonten kan vi se havet og Nakkehoved. I forgrunden vokser forskellige sensommerplanter, og i søen spejler bevoksningen sig og skaber fine skygger. Landskabet er meget friskt og lysegrønt, og igennem hele Rings karriere, var han meget optaget af at skildre de landskaber, som han boede tæt på eller besøgte på sommerophold. I et par somre i slutningen af 1880'erne opholdt han sig hos sine venner Alexander og Johanne Wilde, som boede i Ålsgårde, og det er under et af disse ophold, han har malet dette landskabsmotiv.

Rød rute:
**MELLEM SKOVE
OG SØER**

ved Gurre, Hillerød, Esrum og Gribskov

1 G.E. LIBERT:

***Gurre slotsruin*, ca. 1850, olie på lærred.
Nationalmuseet**

Gurre Slotsruin rummer en spændende historie. Slottet er fra 1100-tallet og blev benyttet af Valdemar Atterdag og Margrethe 1. Dengang lå slottet omringet af Gurre Sø, og fungerede som et naturligt forsvarsværk.

I 1375 dør Valdemar på slottet. Tror man på sagnet, skulle han stadig ride rundt omkring sit elskede Gurre om natten. Borgen blev benyttet indtil begyndelsen af 1500-tallet, hvorefter nogle af stenene blev genbrugt til opbygningen af Krogen, det senere Kronborg. I dag er der kun ruinerne tilbage af det gamle borgtårn og den indre ringmur.

Den første udgravning af ruinen begyndte i 1817, og i takt med en stærk interesse for national historie og arkæologi i disse år steg interessen for Gurre. Forfatteren J.M. Thiele udgav ”Danske folkesagn”, som skabte stor inspiration for andre forfattere og digtere såsom Adam Oehlenschläger og H.C. Andersen, men også for billedkunstnere.

Mange af guldalderens malere rejste til Rom for at studere antikkens ruiner, men sådanne ruiner kunne altså også findes herhjemme, som maleren G.E. Libert har gjort det her i en romantisk skildring af Gurre Slotsruin. Vegetationen vokser side om side med ruinen, og trappen vidner om menneskets nysgerrighed efter at udforske historien på dette tidspunkt.

2 CHRISTEN KØBKE:
Frederiksborg Slot ved aftenbelysning,
set fra Jægerbakken, 1835, olie på lærred.
Den Hirschsprungske Samling

Frederiksborg Slot i Hillerød blev bygget i 1600-1625 i hollandsk renæssancestil og har lige siden været et yndet motiv for billedkunstnere, men særligt Christen Købke er kendt for netop sine skildringer af slottet.

Fra Slotsøens bred ved Jægerbakken har Købke malet det overdådige slot i solnedgangens lys, hvor slottet spejler sig i det blikstille vand i søen. Flere steder sejler små både rundt med folk på udflugt, og der er kun få skyer på himlen. Motivet emmer af Gud, konge og fædreland, helt i nationalromantikkens ånd, som herskede i disse år.

Fra 1831 begyndte Kunstforeningen i København at udskrive konkurrencer i historie- og arkitekturmaleri. Her valgte Købke at deltage med et maleri af Frederiksborg Slot, som han i forvejen kendte fra sin ungdom. På kunstakademiet havde Købke lært, at man skulle gøre grundige skitser og studier før det endelige værk, så motivet tog sig bedst ud. Derfor har han efter flere forstudier malet slottet i den, efter hans mening, bedste belysning og fra den bedste vinkel.

3 JENS JUEL:
Udsigt fra Sørup til Fredensborg, 1782,
olie på lærred. Fuglsang Kunstmuseum

Vi står på et højt punkt i skovbrynet i den vestlige del af Grønholt Vang og ser ud på det åbne landskab ved Sørup i bunden af Esrum Sø. Den smukke udsigt er indrammet af træer, og som beskuer står vi sammen med en flok hjorte og iagttager landskabet. Vi kan ane Fredensborg Slots haveanlæg, og barokslottets højeste tårn stikker lige akkurat op over trætoppene. På marken går der enkelte folk og stabler årets høst i stakke, og kigger man godt efter, kan man også se linned ligge til blegning på nogle af de flade områder. Rige københavnere sendte i en lang årrække deres linned til vask og blegning i Sørup, fordi vandet i Esrum Sø var renere end i København.

Jens Juel var den første danske kunstner, som i slutningen af 1700-tallet begyndte at male landskaber for landskabets skyld i en tidlig romantisk stil. Efter Kong Frederik V's død blev Fredensborg Slot i lange perioder opholdsstedet for enkedronning Juliane Marie og arveprins Frederik, som blev opdraget på slottet. Maleriet af Jens Juel var da også et bestillingsarbejde til netop dronningen.

4 VILHELM GROTH:
***Esrum Sø, 1879.* Olie på lærred. 41 x 61 cm.**
Statens Museum for Kunst

Vi står helt ude i Esrum Sø, hvor tagrørene vokser og kigger imod de grønne marker på den anden side. Det er sandsynligvis Fredensborg Slotspark, vi kan se i højre side af motivet, hvor træer dominerer landskabet.

Det er gråvejr, og himlen spejler sig i søen. Motivet kan også defineres som et valørmaleri, hvor der kun gøres brug af få, afdæmpede farver. Det er en naturskildring, som forsøger at efterligne, hvordan øjet ser sådan et landskab, inspireret af franske naturalister og friluftsmalere. Groth udgav i 1876 udgivelsen *Dansk Kunst i Forhold til Udlandets*, som var et opråb til den danske kunstscene i disse år. Efter hans mening havde kunsten herhjemme alt for længe manglet udsyn til udenlandske strømninger. Han gik ind for en større realisme fremfor idealisme og nationalromantik. Landskabet fra Esrum Sø er da også netop en nøgtern skildring af en gråvejrsdag.

5 O.V. BORCH,
Præstevejen i Gribskov. Juli, 1931, olie på lærred.
Statens Museum for Kunst/VISDA

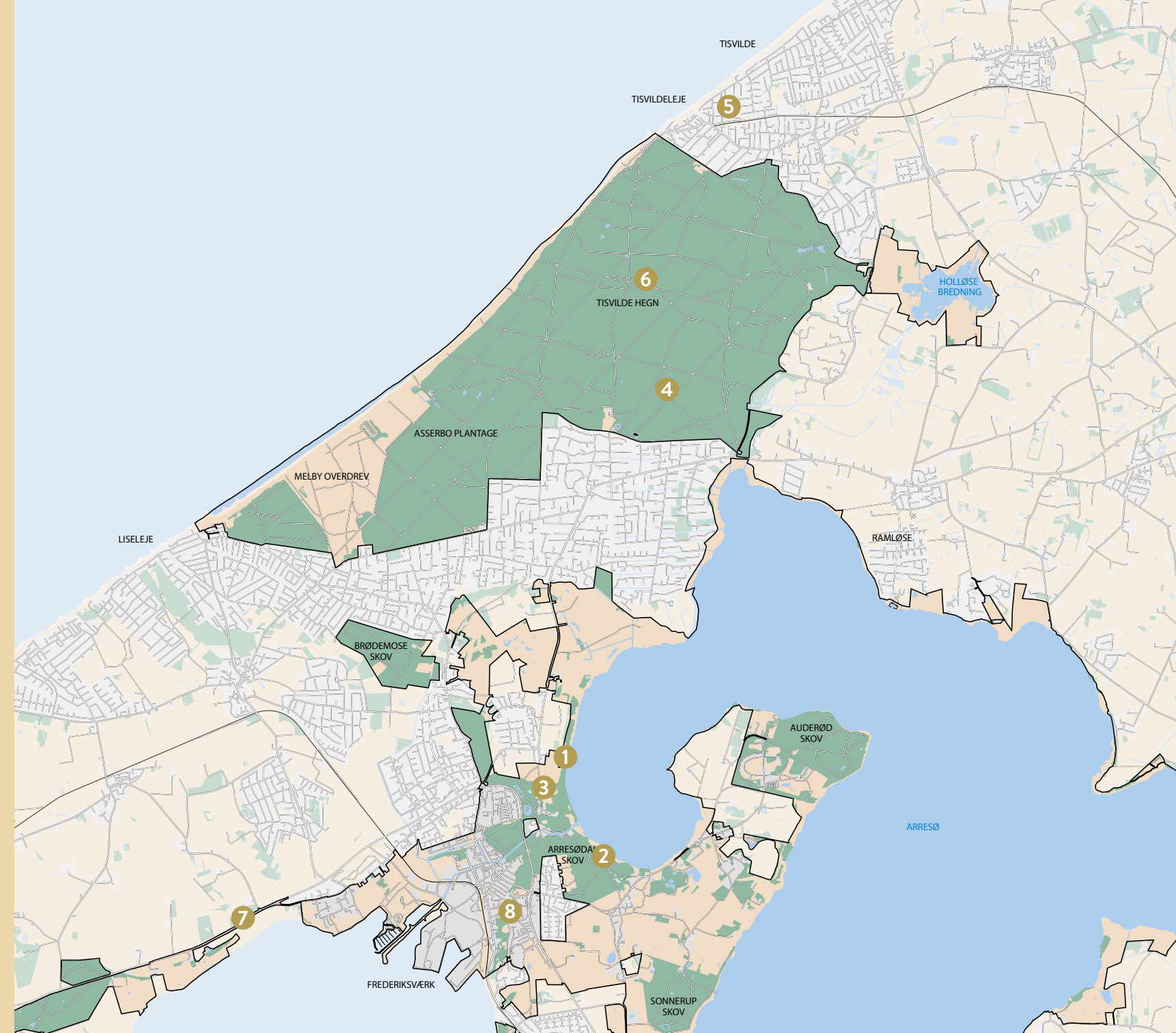
I dette sommerlige motiv er vi rykket helt ind i Gribskov på en skovvej. Maleriet er en skildring af en af de landskabstyper, som også er ganske dominerende i Nationalparken, nemlig skoven. Byerne Nødebo, Sørup og Fredensborg i og omkring Esrum Sø har altid tiltrukket kunstnere, mens skoven har været lidt mere ufremkommelig for friluftsmalerne.

O.V. Borch er stort set gået i glemmebogen i dansk kunsthistorie, skønt motivet her emmer af en forsigtig modernistisk penselføring. Ved hjælp af mange forskellige grønne nuancer har han bearbejdet motivet frem på lærredet. Der er ingen mennesker, og det er næsten som om, man bliver omsluttet af træerne og skovens lyde.

MELLEM HAV, SØ OG FJORD

– ARRESØ, TISVILDE OG FREDERIKSVÆRK

1 J.TH. LUNDBYE:
Flyvesandsbakkerne i Tisvilde, 1838,
olie på lærred Thorvaldsens Museum

”Denne min Yndlingsplads, hvor jeg saa tit glædede mig over Vildgjæssene ved Søbredden, hvor jeg tit betragtede de fjerne Flyvesandbanker ved Tisvilde”
– Dagbog 20. april 1843.

Således beskriver Lundbye et af sine besøg hos forældrene, der fra 1836 boede mellem Vinderød og Arresødal. Her kunne Lundbye som helt ung nyde udsigten ud over Arresø og landskabet.

Dette motiv er malet fra Arresøens bred neden for Vinderød med flyvesandsbakkerne i Tisvilde i horisonten. Det stemmer overens med flere af Lundbyes skitser og tegninger fra disse år. Dengang kunne man se meget længere end i dag, hvor landskabet er meget mere bevokset, bl.a. med Tisvilde Hegn.

Det romantiske motiv rummer alle de særlige kendetegn for datiden: det lysåbne landskab og bakkerne i baggrunden. Også fortiden er repræsenteret med rester af en gravhøj i forgrunden, imens et par enkelte børn leger i landskabet. De lever idyllisk side om side med græssende kvæg, får og storke på marken. Landskabet er sommerligt og roligt og dermed helt i periodens stil og ånd.

2 J.T.H. LUNDBYE:

***Sørup Vang*, 1841, olie på lærred. Ordrupgaard**

Ifølge Lundbye selv var årene i Frederiksværk særligt lykkelige. Her kunne han komme helt tæt på sine elskede nordsjællandske motiver og dyrke sit tidlige talent som tegner og maler. Lundbye var ikke direkte elev af Eckersberg – men det var en klar holdning i kunstmiljøet disse år, at man skulle male det særligt danske i en romantisk og idealistisk stil. I perioden var der også en stigende interesse for geologi, hvilket kom til udtryk i bl.a. mange skildringer af det mere bakkede landskab inde i landet.

Ved Sørup Vang har Lundbye netop været optaget af det bølgedannede landskab, noget han også selv skrev om i sine dagbøger. Landskabets variation har her optaget ham, og øjnene følger let markvejen igennem landskabet. Det emmer af dansk nationalromantik, og bevæger man sig rundt om Arresø nu, minder flere steder da også om maleriet her. Dog er der ved selve Sørup Vang kommet en hel del flere træer, end der var på Lundbyes tid.

3 L.A. RING:
Lundbyes bæk ved Arresø, 1899,
olie på lærred. Ordrupgaard

Maleren L.A. Ring, som er særlig kendt for realisme og symbolisme i sine værker, er her gået i guldalder-maleren J.Th. Lundbyes fodspor.

I Lundbyes unge år boede hans forældre ved Vinderød. Dette vidste L.A. Ring, og det hed sig, at der stod en bæk i området, som havde været 'Lundbyes bæk'. Det er denne, som Ring har malet. Men imens Lundbye ville have skildret udsigten over Arresø på en sommerdag, har Ring skildret landskabet på en helt anden årstid. Det er tidligt forår, luften er helt klar, jorden er brun, og træer og buske er uden blade. Og bænken står gabende tom. Men udsigten i retning af Tisvilde Hegn og bakkerne deroppe er den samme.

L.A. Ring var en af det moderne gennembruds malere, en tid, hvor skyggesiderne ved livet kom frem, og da Lundbye ikke blev særlig gammel, kan maleriet også tolkes som Lundbyes fravær og dermed også fraværet af det romantiske syn på landskabet. På Skovriderstien, ved mindekorset, står i dag en bæk, som refererer til netop Lundbyes bæk. Her kan man jo oplagt sætte sig og se, hvor meget landskabet har ændret sig.

4 P.C. SKOVGAARD:

P.C. Skovgaard, Tisvilde Hegn, 1849, olie på lærred. Skovgaardmuseet

I flere omgange besøgte P.C. Skovgaard Nordsjælland, og særligt i 1843 var han på en længere sommerrejse sammen med J.Th. Lundbye. Her gik turen til Vejby ikke langt fra Tisvilde, hvor Skovgaard var vokset op. De to kunstnerkollegaer søgte ofte ud for at skildre landskabet, og nogle gange sad de sågar side om side og malede de samme motiver.

Sandflugten heroppe blev bekæmpet fra starten af 1700-tallet, og fra 1792 begyndte man at plante træer som mandede ud i det, vi i dag kender som Tisvilde Hegn - landets ældste klitplantage. Og det er fra denne periode, efter sandflugten og under tilblivelsen af Tisvilde Hegn, at de to kunstnere har besøgt området og ladet sig fascinere af det vilde landskab med lyngbeklædte enge, vindblæste træer og lysåbne arealer. Her er det et tydeligt vindpåvirket træ, der bøjer sig for vinden, som er i centrum af motivet.

5 VIGGO PEDERSEN:

**Udsigt fra Hotelbakken, Tisvilde, 1904, olie på lærred.
Vejby Tibirke Selskabet**

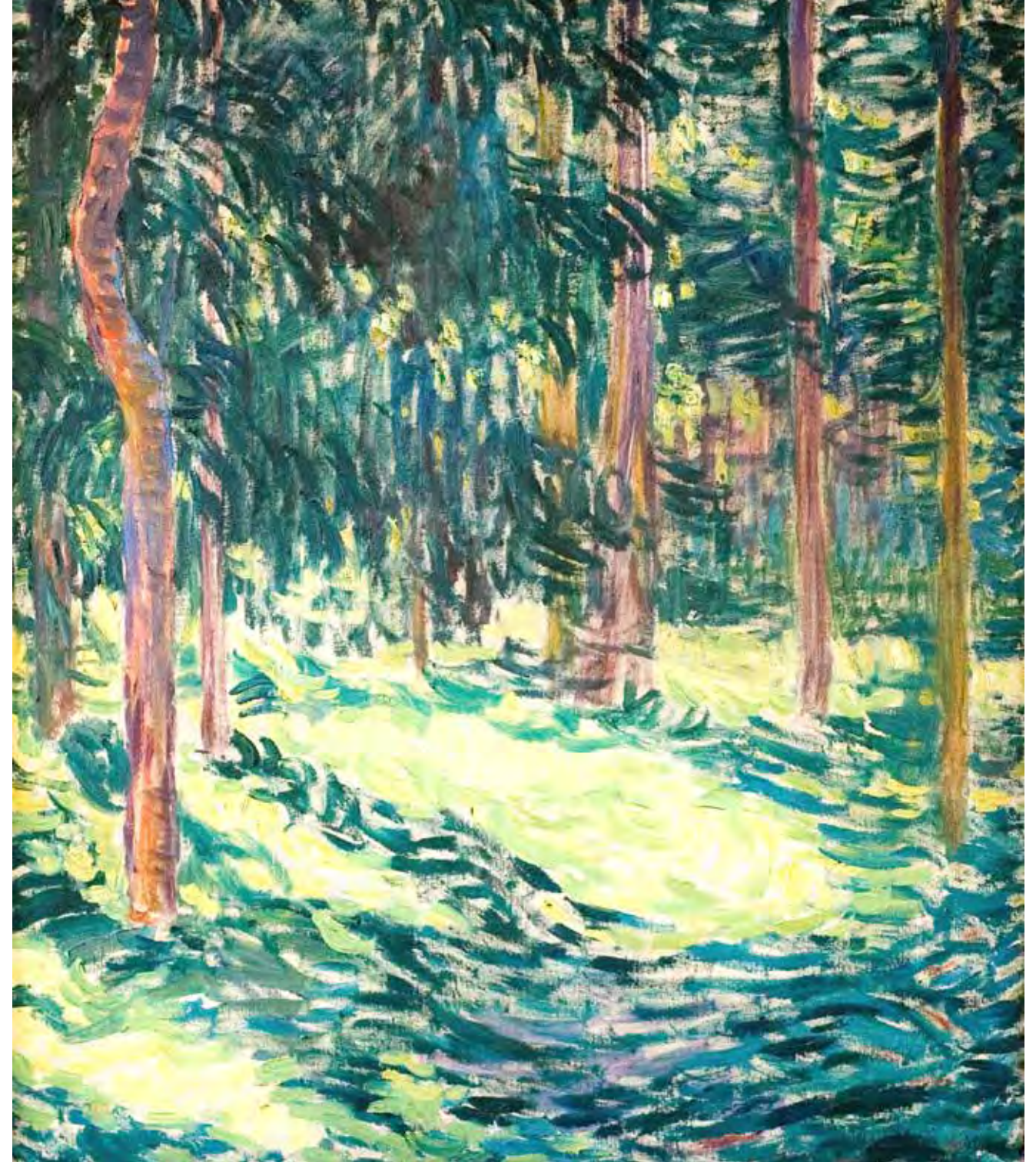
Fra 1880'erne begyndte en kunstnerkoloni at opstå i Tisvilde, en koloni som strakte sig over flere år. Kunstnerne fandt her en natur, som endnu fremstod uberørt, og uden alle de badegæster, som ellers havde indtaget flere andre kystbyer på Nordkysten i disse år. I starten var det bl.a. Viggo Johansen, Georg Archen og Julius Paulsen, som søgte til byen. Fra 1890'erne kom endnu flere til og opholdt sig i længere eller kortere perioder i fiskerlejet eller rundt omkring på egnen.

I dette lyse maleri er det landskabsmaleren Viggo Pedersen, som har skildret den fantastiske udsigt fra Hotelbakken i Tisvilde. Og udsigten er næsten den samme i dag. Neden for den stejle skrænt kan vi se fiskerlejets små huse og den tydelige kystlinje med stranden og det store kig ud over Kattegat. I horisonten kan vi ane Tisvilde Hegn, som blev etableret omkring år 1800. Det interessante ved dette motiv er, hvordan vi på grund af den høje placering har en unik mulighed for at se langt ud over noget af Nationalparkens landskab. Et landskab, som varierer i højden, og altså langt fra kun er fladt.

6 SIGURD SWANE: *Tisvilde Hegn*, 1908, olie på lærred. Statens Museum for Kunst/VISDA

I 1908 kommer kunstneren Sigurd Swane til området omkring Tisvilde Hegn og maler flere imponerende motiver. Han er en af dansk modernismes største foregangsmænd, og året forinden havde han været i Paris og studere de helt nye tendenser her. Stærkt inspireret af fauvismen malede Swane dette motiv med det flimrende lys imellem grantræerne. Med ekspressive, tydelige og kraftige penselstrøg har han opbygget motivet i kraftige farver og kontraster. Man skal lidt på afstand af det, før man for alvor kan fornemme, at man står midt inde i en skov med tydelige skygger i skovbunden og på træstammerne, netop som man selv kan opleve det på en solrig sommerdag.

7 L.A. RING:
Sommerdag ved Roskilde Fjord, 1900,
olie på lærred. Randers Kunstmuseum

L.A. Ring boede flere forskellige steder på Sjælland, og det var i sine nærområder, at han fandt langt størstedelen af sine landskabsmotiver. Særligt Roskilde Fjord og fjordlandskaber generelt havde hans interesse igennem hele livet.

Frederiksværk ligger omgivet af Arresø, Roskilde Fjord og Kattegat og har dermed vand på alle sider. Vandet reflekterer solens lys og giver dermed et enestående og kraftigt lys netop her, hvad Ring på fineste vis har fanget i dette maleri.

Vi står ved Hanehoved og kigger ud i det store, åbne landskab over Roskilde Fjord. Kompositionen er enkel. Horisontlinjen deler motivet i to, himlen spejler sig i det helt stille fjordvand, og morgenlyset virker allestedsværende på himlen og fjorden, imens strandengen foran giver et mørkt modspil. Lyset kommer nærmest indefra. Der er helt stille og næsten mennesketomt, kun afbrudt af de tre små både i venstre side.

Skrænterne til venstre på billedet er helt nøgne. Man kan se Hvide Klint, og det højeste punkt er sandsynligvis Grevlingehøj. I forgrunden af motivet ses tidevandsrender, også kendt som loer. Ring har muligvis ønsket at skildre et landskab, som rækker ud over tid og sted. Det kan også tolkes som et tærskelmotiv, malet præcis i år 1900, i overgangen mellem en gammel og ny tid. Maleriet er i dag en del af Danmarks Kulturkanon.

8 VILHELM HAMMERSHØI:
Ung bøgeskov Frederiksværk, 1905, olie på lærred.
Davids Samling

Vi kender bedst maleren Vilhelm Hammershøi for sine stille stuer, næsten uden møbler, men ofte med hustruen Ida som model. Men Hammershøi malede også byer og landskaber. Om sommeren opholdt han sig ofte ude på landet med sin hustru, hvor de lejede sig ind på gårde. Herfra kunne han så male de omkringliggende landskaber, og på et tidspunkt er vejen også gået til Frederiksværk. Det er svært at sige, hvor Hammershøi præcist har malet de unge bøgetræer, men det er spændende, at en af dansk kunsthistories største navne også har hentet inspiration i Nationalparkens landskaber.

Motivet er malet i helt støvede nuancer, fra dybe grønne og brunlige til grålige toner. Der er et diset lys over træerne og skovbunden, som gør, at motivet føles uskarpt, og lyset imellem træerne er nærmest vibrerende. Hammershøi var stærkt inspireret af fotografiets fremkomst og brugte også nogle gange fotografier som forlæg til sine malerier. Måske derfor er hans motivverden altid tømt for kraftige farver.

Selve placeringen er sandsynligvis fra nogle af de bakkede skove, som også i dag omkranser Frederiksværk.

NATIONALPARK KONGERNES NORDSJÆLLAND

Nationalpark Kongernes Nordsjælland er et skatkammer for naturelskere. Her kan du opleve noget af Danmarks rigeste natur og enestående kulturspor fra fortiden. Tag på opdagelse i Danmarks næststørste nationalpark og oplev havørnens majestætiske vingeslag over Gribskov, bævernes spor ved landets største sø Arresø eller se lyngen blomstre på Melby Overdrev. Se sporene efter vores forfædre gemt i kobberbelagte slotstårne, gamle borgmure, snorlige skovveje og tunge jættestuesten. I nationalparken møder du historiens og naturens vingesus – og mærker hvordan fortiden vækkes til live i nutiden.

NATIONALPARK
KONGERNES NORDSJÆLLAND

NATIONALPARK KONGERNES NORDSJÆLLAND
Klostergade 12, DK-3230 Græsted
nationalparkkongernesnordsjaelland.dk
